

طراحی الگوی مداخله اولیای مدرسه در فعالیتهای آموزشی و پژوهشی و عوامل موثر بر آن (بررسی کیفی)

رضوان شیرمحمدی^۱

فرزانه واصفیان*^۲

عباس قلتاش^۳

چکیده

آموزش و پرورش امری است که از دیر باز جزو مهم ترین و اساسی ترین ارکان هر جامعه بوده است. نظام آموزشی کارآمد و توانمند نقش مهمی را در پیشرفت و توسعه جوامع ایفا میکند. در دنیای کنونی که رشد و توسعه اجتماعی و فرهنگی جوامع در گرو پیشرفت سریع علم و فناوریهای نوین است، نظام های آموزش و پرورش، از اهمیت فراوانی برخوردار گردیده اند. ارتباط اولیای مدرسه با دانش آموزان یکی از مهم ترین اصول آموزش و یادگیری بشمار می رود. لذا پژوهش حاضر به طراحی الگوی مداخله اولیای مدرسه (مدیر، معاونین و معلمان) در فعالیتهای آموزشی و پژوهشی دانش آموزان متوسطه اول پرداخته است. روش پژوهش، کیفی از نوع تحلیل محتوای قیاسی و روش توصیفی استنتاجی بوده است. به منظور طراحی الگوی مداخله اولیای مدرسه، به مطالعات کتابخانه ای و مقایسه

۱ گروه علوم تربیتی، واحد میمه، دانشگاه آزاد اسلامی، میمه، ایران. R.sh1385@yahoo.com

۲ گروه علوم تربیتی، واحد اردستان، دانشگاه آزاد اسلامی، اردستان، ایران. (نویسنده مسئول).

Farzaneh_vasefian@yahoo.com

۳ گروه علوم تربیتی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران. Gholtash578@yahoo.com

نظریات موجود بر اساس تحلیل محتوا با رویکرد قیاسی پرداخته شد جامعه آماری پژوهش مشتمل بر کتاب‌ها، مقالات و مطالعات از سال ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۹ شمسی و ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۰ میلادی صورت گرفته پیرامون موضوع مورد پژوهش بوده و نمونه‌گیری به صورت هدفمند وابسته به ملاک و تا رسیدن نتایج به حد اشباع صورت پذیرفت و داده‌های مورد نیاز جمع‌آوری شد. نتایج مطالعه منجر به طراحی الگوی مداخله اولیای مدرسه در فعالیتهای آموزشی و پژوهشی شد. که عبارتند از: مشارکت در فعال‌سازی گروه‌های تخصصی مشارکتی، تفویض اختیارات، نشست‌های مشترک با والدین، تخصیص اعتبار برنامه مشترک با اولیا، آموزش و فرهنگ‌سازی برای مشارکت، ایجاد و توسعه شبکه‌های ارتباطی با والدین و حمایت از فعالیتهای مشارکتی والدین.

کلیدواژه‌ها: الگوی مداخله اولیای مدرسه، فعالیتهای آموزشی، فعالیتهای پژوهشی.

مقدمه

رشد روزافزون جمعیت دانش‌آموزی و افزایش تقاضا برای آموزش، مستلزم فراهم آوردن محیط آموزشی مناسب همراه مشارکت تمام اعضای مدرسه در امور جاری آن است. اداره امور مدرسه باید مبتنی بر تصمیم‌گیری مشترک، استقلال نسبی، انعطاف‌پذیری، روش‌های غیرمتمرکز و مشارکت‌جویانه باشد تا فضای مدرسه را پویا، پرنشاط و فعال نماید و توانمندی‌ها و خلاقیت‌های مدیران و معلمان و دانش‌آموزان را شکوفا و متجلی سازد، از طرف دیگر سیاستهای راهبردی آموزش و پرورش بر تمرکززدایی، مدرسه‌محوری و توسعه مشارکت همه‌جانبه متمرکز است

که با تفویض اختیارات و مشارکت دانش‌آموزان در امور مدرسه، زمینه تحقق اهداف تعلیم و تربیت همگانی فراهم می‌شود (حسین زاده، ۱۳۸۷: ۱۵).

روابط تعاملی در مدرسه و کلاس به واسطه تاثیرات مثبت تحصیلی، عملکردی و اجتماعی از جمله عوامل مهم کلاس درس بشمار می‌رود (هیوز و چن^۱، ۲۰۱۰). همان‌طور که آلمن، ویلیامز، جانسون و شولتز^۲ (۲۰۰۷) بیان داشته‌اند عواطف، از فعالیت‌های آموزشی جدایی‌ناپذیر است به عقیده ریلی^۳ (۲۰۰۹) برای معلمان و اولیای مدرسه به سبب ارتباط دوجانبه با دانش‌آموزان و ماهیت شغل‌شان آگاهی از چگونگی وضعیت خانواده هر یک از دانش‌آموزان از اهمیت بسزایی برخوردار است و مسئولیت سنگینی در برابر تحصیل و رشد تحصیلی و تاثیر آن بر آینده افراد بر عهده دارند. همچنین آنها می‌توانند رابطه عاطفی عمیق‌تری با دانش‌آموزان خود داشته باشند و ضمن شناخت آنها درگیر رفتارها و مسائل آنان در زمینه‌های درسی و غیردرسی شوند. دانش‌آموزان به ایجاد روابط عاطفی با معلمان، مدیر و معاونین خود نیازمندند به عبارت روشن‌تر، اولیای مدرسه برای دانش‌آموزان در حکم جایگاه پناهگاهی ایمن در برابر مسائل و هدایتگری برای جست‌وجو و تجربه دنیای پیرامون هستند (آندروزیوسکی و دیویس^۴، ۲۰۰۹).

ادبیات تحقیق

کیفیت ارتباط معلمان با دانش‌آموزان در کلاس درس برای پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در بسیار پراهمیت است، رابطه معنادار معلم با دانش‌آموزان بر روابط

1 Hughes & Chen

2 Aultman, Williams-Johnson & Schutz

3 Riley

4 Andrzejewski & Davis

بین فردی و عاطفی، انگیزه بخشی یادگیری، وابستگی به مدرسه، مشارکت در امور کلاسی، تلاش روزافزون در برابر مسائل، همیاری و پشتیبانی دوستانه، درک رفتار بین فردی، مسئولیت‌پذیری و آزادی در دانش‌آموزان می‌تواند تاثیرگذار باشد. دانش‌آموزانی که رابطه صمیمانه و دوستانه با معلم خود دارند از عزت نفس بالا، علاقه به درس، نگرش مثبت به کلاس و علاقه‌مندی به ارتباط با دوستان و همسالان و هم کلاسی‌های خود برخوردارند. روابط دوستانه اولیای مدرسه با دانش‌آموزان از آنها در برابر محیط‌های نامناسب و روابط نامطلوب در محیط خانواده محافظت می‌کند در کلاس‌های درس دانش‌آموزانی که با مشکلات خانوادگی وجود دارند، رابطه مثبت معلم و همچنین هم کلاسی‌ها می‌تواند تاثیرات مخرب و نامطلوب مشکلات خانوادگی را کاهش دهد. به عبارتی دانش‌آموزانی که نتوانند با معلمان خود وارد روابط مثبت شوند دچار مشکلاتی مانند ترک تحصیل، عدم پیشرفت تحصیلی، مردودی، عدم پذیرش از سوی هم کلاسی‌ها و افزایش رفتارهای مخرب می‌شوند (هیوز و چمن، ۲۰۱۰).

مدرسه سالم از فشارهای نامعقول محیط و والدین محفوظ است، هیئت امنای مدرسه در مقابل تلاش‌های گروه‌های ذی‌نفع برای تحت تأثیر قرار دادن سیاست‌های مدرسه، به طور موفق، مقاومت می‌کنند، چنین مدرسه‌ای حامی معلمان است و آنها را هدایت کرده و استانداردهای عملکرد بالاتری را حفظ می‌کند، مدیر در مافوق‌های خود نفوذ دارد و در فکر و عمل خود استقلال دارد. معلمان در مدرسه سالم به آموزش و یادگیری متعهد هستند، دانش‌آموزان نیز با انگیزه زیادی در امور علمی سخت کار می‌کنند، معلمان یکدیگر را دوست می‌دارند، به همدیگر اعتماد کرده، در کار خود دلسوز هستند و

به مدرسه خود افتخار می کنند (عزیزی مقدم، ۱۳۸۶)

یک معلم خوب به جای کنترلگری دانش آموزان از استراتژی های مدیریتی به منظور ایجاد رفتار مثبت بهره می گیرد همچنین با توجه به مسائل رفتاری دانش آموزان از شیوه های پیشگیرانه به جای درمان مسائل استفاده می کنند (تورناکی و پادل^۱، ۲۰۰۵). در زمینه ارتباطات و تعاملات در کلاس درس پژوهش های متعددی صورت پذیرفته است. که بسیاری از آنها بر این نکته تاکید دارند که فرایندهای کلاس درس مبتنی بر ارتباط معلم، مدیر و معاونین با دانش آموزان از ساختار کلاس درس، مشتمل بر خصوصیات معلم و سبک کلاس درس در محیط های آموزشی مؤثرتر است (اقدسی، کیامنشو دیگران، ۱۳۹۸)

زمانی که اولیای مدرسه به علایق و خلاقیت دانش آموزان، فرصتهای مناسب برای به آزمون گذاشتن یادگیری آنها و ایجاد تعاملات عاطفی و اجتماعی مثبت، نظارت بر تمامی جنبه ها، تأکید بر محتوای کلیدی درس، توضیح در زمینه سوالات و هدایت گری دانش آموزان از طریق بررسی اشکالات، توجه همراه با مهربانی به نیازهای دانش آموزان و بازخورد صحیح و به موقع توجه دارند، دانش آموزان عملکرد موفقیت آمیزتری را در ریاضیات، رفتارهای اجتماعی مطلوب و خودکارآمدی علمی بالاتری دارند، که تأثیر این سبک رفتار در موفقیت تحصیلی و رشد یادگیری بیشتر از ویژگی های ساختاری است (کادامیا، لیل و بورچینال^۲، ۲۰۱۰). اولیای مدرسه تاثیر مهمی در تصمیم سازی و جو عاطفی مثبت برای بهبود عملکرد تحصیلی دارند و ایجاد جو عاطفی مثبت نقش مؤثری بر ارتقاء، رشد و اجتماعی

1 Tournaki, & Podell

2 Cadima, Leal, & Burchinal

شدن دانش آموزان خواهد گزاشت (هنری و تورسن، ۲۰۱۸) دریافت پیام‌های مثبت و منفی از دانش آموز نیز بر نحوه روابط معلم - دانش آموز به صورت مثبت یا منفی تاثیر است. ارتباط مطلوب نیازمند توجه اولیای مدرسه به این نکته است که نوع تعاملاتشان با دانش آموز حاوی پیام‌های طرد کننده یا پذیرش است که برخی از آنها به این نکته توجه نمی‌کنند، در حالی که این نوع برخورد تاثیرات مهمی بر برای دانش آموزان دارد. نگرش دانش آموزان از کیفیت ارتباط با معلم، نگرش، عملکرد تحصیلی و انگیزه آنها موثر است (مارتین و کولی، ۲۰۱۹).

رفتار و عملکرد اولیای مدرسه (مدیر، معاونین و معلمین) بر موفقیت تحصیلی تاثیر گذار می‌باشد همچنین دیدگاه و انتظار معلم از دانش آموزان بر موفقیت تحصیلی آنان موثر است علاوه بر انتظارات معلم و باور به کارآمدی دانش آموزان، پشتیبانی عاطفی و حمایت آموزشی معلمان و کادر مدرسه منجر به بهبود ارتباط میان آنان می‌گردد. این تعامل بین مدرسه و دانش آموز بر رشد و پیشرفت تحصیلی تاثیر گزار است (شین لی و کیم^۱، ۲۰۰۹).

احمد یوسفی، مطهری نژاد، آذری (۱۳۹۷) نشان دادند که مشارکت معلمان در فعالیت‌های یادگیری حرفه‌ای تحت تاثیر عوامل گوناگون هم در سطح معلم و هم در سطح مدرسه قرار دارد و حتی می‌تواند تحت تاثیر عوامل در سطح سیستمی و خارج از مدرسه نیز قرار گیرد که مستلزم پژوهشهای بیشتر است.

جهانیان (۱۳۸۸) به بررسی شناسایی راهکارهای توسعه مشارکت در واحدهای آموزشی از دیدگاه مدیران مدارس شهر تهران پرداخت. نتایج به دست آمده از تحقیق نشان داد که از دیدگاه مدیران مدارس مهم‌ترین راهکارهای توسعه مشارکت

اولیای دانش آموزان در هر یک از قلمروهای ششگانه وظایف مدیریت آموزشی عبارتند از: در قلمرو آموزش و تدریس، شامل: همکاری در ایجاد هماهنگی بین فعالیتهای آموزشی و پرورشی مدرسه و خانواده در قلمرو امور مربوط به کارکنان، شامل: همکاری در برگزاری هر چه با شکوه تر مراسم بزرگداشت مقام معلم، تقدیر و تشکر از فرهنگیان و معلمان فعال، در قلمرو امور مربوط به دانش آموزان، شامل: همکاری و مساعدت در کاهش مشکلات آموزشی، تربیتی و اخلاقی فراگیران، در قلمرو امور مالی و اداری، شامل: مساعدت فکری به مدیریت برای اداره بهتر واحدهای آموزشی و... در قلمرو رابطه مدرسه و اجتماع، شامل: حضور فعال در انجمن اولیا و مشارکت در فعالیتهای مدارس، همکاری در انعکاس نظریات و انتظارات مردم از مدارس، مساعدت در برقراری ارتباط مؤثر مدارس با مساجد و اماکن مذهبی و دینی جامعه، در قلمرو تسهیلات و تجهیزات، شامل: مشارکت در بهسازی و زیباسازی محیط و فضاهای مدارس، همکاری در مرمت و تعمیر وسایل و امکانات و تجهیزات مدارس مورد بررسی قرار گرفت.

ژو، ژو و ترینور^۱ (۲۰۲۰) به بررسی ارتباط مداخله معلمان و والدین و بی‌اعتنایی دانش آموزان در انجام تکالیف خانه و موفقیت آنها در درس ریاضی پرداخته است. نتایج نشان داد که میزان مشارکت اولیا با عدم رضایت از تکالیف دانش آموزان رابطه منفی داشته است و عدم رضایت از تکالیف دانش آموزان با نتایج موفقیت ریاضی دانش آموزان رابطه منفی داشته است.

کارلسون و همکاران^۲ (۲۰۱۹) به بررسی عوامل رابطه مؤثر بر تعامل اولیای مدرسه با

1 Zhoua & Traynora

2 Carlson, , Hock, George, Kumpiene, Yell, McCartney, Riddle, & Weist

والدین جوانان دبیرستانی مبتلا به اختلالات عاطفی / رفتاری پرداخته‌اند. ۱۴ پدر و مادر دانش‌آموزان دبیرستانی (۱۲ مادر، ۲ پدر) در مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته شرکت کردند. در این پژوهش والدین بر ارتباط با کارکنان مدرسه، درگیر شدن واقعی در پروسه آموزش فردی و زمان کافی گذاشتن برای ساماندهی و برنامه ریزی درسی مشارکتی تاکید داشتند.

نایز، رجیریرو، سوارز (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان ادراک دانش‌آموزان از مداخله معلم و والدین در فعالیت‌های آموزشی (نقش میانجی انگیزه) به بررسی ۷۳۰ دانش‌آموز در آموزش متوسطه پایه هفتم تا دهم از ۱۴ مدرسه در شمال اسپانیا پرداختند. سه مدل را برای مطالعه میانجیگری انگیزشی آزمایش کردند: یک مدل میانجیگری غیر انگیزشی (مدل تأثیر مستقیم). یک مدل میانجیگری انگیزشی در کل (مدل اثرات غیرمستقیم). و یک مدل میانجیگری انگیزشی جزئی (مدل اثرات مختلط). بهترین مدل با توجه به متغیرهای جنس و سال تحصیلی تنظیم شد. مدل انگیزشی کل میانجیگری بهترین تناسب (مدل اثرات غیرمستقیم) را نشان داد. نتایج پژوهش صورت گرفته نشان داد که بین میانجیگری کل انگیزه دانش‌آموزان در رابطه با ادراک والدین و مشارکت معلمان در فعالیت‌ها خانه و تعاملات شناختی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد. اختلاف نظرها، هرچند اندک، با توجه به جنس و سال تحصیلی مشاهده شد.

پژوهش حاضر ضمن مفهوم پردازی الگو مداخله اولیای مدرسه در امور مدرسه، ضرورت‌ها، زمینه‌ها، موانع و محدودیت‌ها و عوامل تسهیل‌کننده مداخله در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی را مورد بررسی قرار داده است.

روش تحقیق

روش پژوهش از نوع کیفی بوده است. در این روش متناسب با هدف پژوهش، از روش پژوهشی اسنادی و تحلیل محتوای کیفی با رویکرد قیاسی میرینگک (۲۰۰۰) و روش توصیفی- استنتاجی استفاده شده است. و داده‌های مورد نیاز از طریق تحلیل کیفی بیش از ۶۰ متن علمی شامل مقاله، پایان نامه و کتب فارسی و انگلیسی با هدف استخراج مصادیق مرتبط با مولفه مداخله اولیاء مدرسه از سال ۱۳۷۰ تا ۱۳۹۹ شمسی و ۱۹۹۰ تا ۲۰۲۰ میلادی صورت گرفته که پیرامون موضوع مورد پژوهش بوده جمع آوری گردید. پس از کدگذاری و تلفیق اطلاعات حاصله، مولفه‌های مداخله اولیای مدرسه با توجه به منابع مورد نظر در قالب مفاهیم زیر در (**Error! Reference source not found.**) کدگذاری و نهایتاً در ۷ مولفه طبقه بندی شد.

یافته‌های پژوهش

مولفه‌ها، عوامل و الگوی مداخله اولیای مدرسه در فعالیتهای آموزشی و پژوهشی چیست؟
براساس مطالعات متون مضامین بدست آمده در خصوص مولفه‌های الگوی مداخله اولیای مدرسه در فعالیتهای آموزشی و پژوهشی (**Error! Reference source not found.**)، (**Error! Reference source not found.**) و (جدول-۳) ارائه شده است.

(جدول ۱) کدگذاری اولیه از تحلیل محتوای کیفی مولفه‌های تاثیر گذار بر مداخله اولیاء مدرسه

کد	مفاهیم مستخرج از متون	کد	مفاهیم مستخرج از متون
	مفاهیم مستخرج از متون		

کد	مفاهیم مستخرج از متون	کد	مفاهیم مستخرج از متون	کد
۱	ارتباطات کارآمد بین خانه و مدرسه (اپلتون، کریستون، کیم و رسچلی، ۲۰۰۶)	۱۴	دیدگاه منفی معلمان نسبت به فرهنگ و صلاحیت والدین ایوان رساس (۲۰۰۹)	
۲	نگرش معلمان نسبت به فعالیت های مدرسه (هیستک و لاو، ۱۹۹۹)	۱۵	اعتماد مدیران آموزشی نسبت به والدین (گوهری، جمشیدی و امین بیدختی، ۱۳۹۳)	
۳	تشکیل انجمن اولیا و مربیان (بلاغت و همکاران، ۱۳۸۹)	۱۶	تخصیص بودجه و منابع کافی به مشارکت والدین (گوهری، جمشیدی و امین بیدختی، ۱۳۹۳)	
۴	سهیم کردن خانواده ها در آموزش (زنجانیزاده، دانایی سیج و سلیمینزاد، ۱۳۹۰)	۱۷	آگاهی بخشی به اولیاء از اهداف و کارکردهای مدرسه (گوهری، جمشیدی و امین بیدختی، ۱۳۹۳)	
۵	بهبود کیفیت ارتباطات با والدین (بازرگان، ۱۳۷۴)	۱۸	تغییرات سریع برنامه های درسی و آموزشی و عدم شناخت والدین و ناتوانی آنها در تطبیق با برنامه ها (گوهری، جمشیدی و امین بیدختی، ۱۳۹۳)	
۶	برخورد کادر آموزشی با والدین دانش آموزان (بازرگان، ۱۳۷۴)	۱۹	آگاهی بخشی به والدین پیرامون پیامدها، نتایج احتمالی و فواید مترتب بر امر مشارکت در مدارس (گوهری، جمشیدی و امین بیدختی، ۱۳۹۳)	
۷	تبلیغات مناسب در ترویج فرهنگ مشارکت در مدارس (گوهری، جمشیدی و امین بیدختی، ۱۳۹۳)	۲۰	تسهیل روند اصلاحات آموزشی در مدرسه (گوینا، ایزدی، ۱۳۸۲)	

کد	مفاهیم مستخرج از متون	کد	مفاهیم مستخرج از متون
۸	تسهیل جریان ارتباطی در سطح مدرسه (گویا، ایزدی، ۱۳۸۲)	۲۱	انعطافپذیر شدن برنامه درسی (گویا، ایزدی، ۱۳۸۲)
۹	تدوین برنامه‌های درسی تلفیقی (خانه و مدرسه) (گویا، ایزدی، ۱۳۸۲)	۲۲	برداشته شدن مقررات دست و پاگیر (گویا، ایزدی، ۱۳۸۲)
۱۰	تهیه و طراحی برنامه درسی متضمن مشارکت معلمان، اولیای مدرسه و والدین فراگیران (گویا، ایزدی، ۱۳۸۲)	۲۳	تسریع روند اصلاحات آموزشی در سطح مدرسه (بلاغت، ۱۳۸۹)
۱۱	ارتقای رشد فکری و عملی والدین (بلاغت، ۱۳۸۹)	۲۴	دعوت از والدین یولانتی، دنسن دراپ و ورمین (۲۰۲۰)
۱۲	ساختار اجتماعی آموزش (انواع تعاملات رسمی و غیررسمی) (اکبریپورزنگلانی، زارع، اکرامی و ملکی ۱۳۹۵)	۲۵	حمایت ادراک شده از معلمان (کورنل، شوکلا و کونالد، ۲۰۱۶)
۱۳	آگاهی خانواده‌ها از فواید مشارکت در امر آموزش (میرکمالی، ۱۳۷۸)	۲۶	

(جدول ۲) کد گزارى ثانویه از تحلیل محتوای کیفی مولفه‌های تأثیر گذار بر مداخله اولیاء مدرسه

مفاهیم	معقوله بندی محوری	معقوله بندی انتخابی
سهیم کردن خانواده‌ها در آموزش	واگذاری بخشی از آموزش به والدین	تفویض اختیارات
تهیه و طراحی برنامه درسی متضمن مشارکت معلمان، اولیای مدرسه و والدین فراگیران		
ارتباطات کارآمد بین خانه و مدرسه	ایجاد مسیرهای ارتباط	ایجاد و توسعه شبکه‌های

ارتباطی با والدین	والد و مدرسه	بهبود کیفیت ارتباطات با والدین
آموزش و فرهنگسازی برای مشارکت	نگرش معلمان نسبت به مشارکت والدین	دیدگاه منفی معلمان نسبت به فرهنگ و صلاحیت والدین
		نگرش معلمان نسبت به فعالیت های مدرسه
	آگاهی والدین نسبت به اهمیت مشارکت	آگاهی بخشی به اولیاء از اهداف و کارکردهای مدرسه
		آگاهی بخشی به والدین پیرامون پیامدها، نتایج احتمالی و فواید مترتب بر امر مشارکت در مدارس
		تبلیغات مناسب در ترویج فرهنگ مشارکت در مدارس
		ارتقای رشد فکری و عملی والدین
		آگاهی خانواده ها از فواید مشارکت در امر آموزش
	تسهیل ارتباطات با مدرسه	تسهیل جریان ارتباطی در سطح مدرسه
فعال سازی گروه های تخصصی مشارکتی	مشارکت فعال والدین در گروه های آموزشی	تدوین برنامه های درسی تلفیقی (خانه و مدرسه)
		ساختار اجتماعی آموزش (انواع تعاملات رسمی و غیررسمی)
نشستهای مشترک با والدین	ایجاد بستر ارتباطی با	تشکیل انجمن اولیا و مربیان

	والدین	دعوت از مدرسه
	تطبيق	تغییرات سریع برنامه های درسی و آموزشی و عدم شناخت والدین و ناتوانی آنها در تطبيق با برنامه ها
تخصیص اعتبار برنامه مشترک با اولیاء	اختصاص هزینه برای مشارکت والدین	تخصیص بودجه و منابع کافی به مشارکت والدین
حمایت از فعالیت‌های مشارکتی والدین	بهبود سیستم مدیریت آموزش	انعطاف پذیر شدن برنامه درسی
		تسهیل روند اصلاحات آموزشی در مدرسه
		برداشته شدن مقررات دست و پاگیر
		تسریع روند اصلاحات آموزشی در سطح مدرسه
	مشارکت پذیر نمودن کادر مدرسه	اعتماد مدیران آموزشی نسبت به والدین
		حمایت ادراک شده از معلمان

(جدول ۳) طبقه بندی ویژگی‌های بدست آمده از تحلیل محتوای کیفی مولفه‌های مداخله اولیاء مدرسه

متون مرتبط	مولفه ها
قدسی، بلالی و لطیفی پاک (۱۳۹۶) جایسوال (۲۰۱۷) کیتانجانی، عبدالکدیر، لوان و عبدالله (۲۰۱۹)، گوهری، جمشیدی و امین بیدختی (۱۳۹۳)، لور تو (۲۰۱۶)	تفویض اختیارات
گوهری، جمشیدی و امین بیدختی (۱۳۹۳)، یولانتی، دنسن دراپ و ورمین (۲۰۲۰)، مک داوول، جک و کامپتون (۲۰۱۸)	ایجاد و توسعه شبکه‌های ارتباطی با والدین
(بازرگان، ۱۳۷۴) ایوان رساس (۲۰۰۹) گوهری، جمشیدی و امین بیدختی (۱۳۹۳)، یولانتی، دنسن دراپ و ورمین (۲۰۲۰)،	آموزش و فرهنگسازی برای مشارکت

شیربگی و عزیزی (۱۳۹۴)	
فعال سازی گروه های تخصصی مشارکتی	لور تو (۲۰۱۶)، جایسوال (۲۰۱۷) گوهری، جمشیدی و امین بیدختی (۱۳۹۳)
نشستهای مشترک با والدین	جایسوال (۲۰۱۷) مک داوول، جک و کامپتون (۲۰۱۸) گوهری، جمشیدی و امین بیدختی (۱۳۹۳)، فریر (۲۰۰۹) مددلو و سعادت مند (۱۳۹۷)
تخصیص اعتبار برنامه مشترک با اولیاء	گوهری، جمشیدی و امین بیدختی (۱۳۹۳)
حمایت از فعالیت های مشارکتی والدین	کیتانجانی، عبدالکدیر، لوان و عبدالله (۲۰۱۹)، گوهری، جمشیدی و امین بیدختی (۱۳۹۳)

در ادامه مدل پژوهش ارائه شده است:

(شکل ۱) مدل پژوهش

مدل طراحی شده، در جلسه گروه های کانونی با شرکت ۵ نفر از خبرگان مدیریت

آموزشی ارایه شد و تغییری روی آن انجام نگرفت. در واقع ابعاد یا مولفه‌های جدید به مدل اضافه یا کسر نگردید. روایی مدل حاضر از طریق روایی محتوایی حاصل شده، که این امر از دو جنبه مورد بررسی قرار گرفت:

۱- استفاده از مولفه‌ها و اجزای مدل‌های پیشین که خود نشان دهنده روایی مولفه‌های مدل می‌باشد.

۲- تشکیل جلسه‌های گروه کانونی و ارایه مدل در این جلسات به متولیان حوزه آموزشی که عدم تغییر مدل نشان دهنده روایی مدل طراحی شده بود.

به منظور سنجش پایایی مدل طراحی شده از شاخص کاپا استفاده شد. بدین طریق که شخص دیگری (از خبرگان مدیریت آموزشی) بدون اطلاع از نحوه ادغام کدها و مفاهیم ایجاد شده توسط پژوهشگر، اقدام به دسته بندی کدها در مفاهیم نمود. سپس مفاهیم ارائه شده با مفاهیم مدل حاضر مورد مقایسه قرار گرفت. در نهایت با توجه به تعداد مفاهیم مشابه و مغایر، شاخص کاپا محاسبه شده است (جدول).

جدول ۴. شاخص کاپا

		نظر پژوهشگر		
		Y	N	S
نظر خیره مدیریت آموزشی	Y	A=6	B=2	8
	N	C=1	D=0	1
	S	7	2	9

$$T = (A + D) / N$$

$$L = \left\{ \left(\frac{A+B}{N} \right) * \left(\frac{A+C}{N} \right) * \left(\frac{C+D}{N} \right) * \left(\frac{D+B}{N} \right) \right\}$$

$$K = \frac{T - L}{1 - L}$$

با توجه به آنکه در پژوهش حاضر $K = 0,66$ می‌باشد مدل حاضر معتبر می‌باشد در

جدول وضعیت شاخص کاپا گزارش شده است

جدول ۵. وضعیت شاخص کاپا

وضعیت توافق	مقدار عددی شاخص کاپا
ضعیف	کمتر از ۰
بی اهمیت	۰-۰/۲
متوسط	۰/۲۱-۰/۴
مناسب	۰/۴۱-۰/۶
معتبر	۰/۸-۰/۶۱
عالی	۰/۸۱-۱

نتیجه گیری

در سیستم‌های آموزشی، افراد زیادی مشغول به خدمت هستند و فعالیت‌های آنها بطور مستقیم یا غیر مستقیم در تربیت دانش آموزان مؤثر است، در این میان، نقش معلمان از دیگر افراد بسیار برجسته‌تر است، چنان‌که بیشتر اوقات را دانش آموزان در مدرسه و دانشجویان در دانشگاه زیر نظر آنها سپری می‌کنند و عوامل دیگر هم فراهم آورنده زمینه برای فعالیت معلم‌ها و اساتید می‌باشد از این رو بسیاری از دانش‌آموختگان نظام آموزشی سنتی و جدید شکل‌گیری شخصیت خود را مرهون معلمان خود می‌دانند. پرداختن به این امر مهم و یاری رساندن به اصحاب مدرسه در

جهت بهبود همه جانبه شرایط، یقیناً به ارتقا کیفیت آموزشی و پرورشی فرزندان این مرز و بوم کمک می کند.

در پژوهش حاضر متناسب با هدف پژوهش، از روش پژوهشی اسنادی و تحلیل محتوای کیفی با رویکرد قیاسی میرینگ (۲۰۰۰) و روش توصیفی-استنتاجی استفاده شد و متون مورد مطالعه ۶۰ مطالعه غربال شده انتخاب گردید و مصادیق و مولفه های مداخله اولیای مدرسه کدگذاری شد و از مجموع کدهای استخراج شده نهایتاً در ۷ بعد طبقه بندی شد، که شامل: مشارکت در فعال سازی گروه های تخصصی مشارکتی، تفویض اختیارات، نشست های مشترک با والدین، تخصیص اعتبار برنامه مشترک با اولیاء، آموزش و فرهنگ سازی برای مشارکت، ایجاد و توسعه شبکه های ارتباطی با والدین و حمایت از فعالیتهای مشارکتی والدین. پژوهش حاضر به بررسی مدل ها و نظرات موجود در زمینه مداخله اولیای مدرسه تا به حد اشباع پرداخته که از جمله محدودیت های آن می توان به امکان نادیده انگاشتن سایر مدل های نظری اشاره کرد، همچنین با توجه به اینکه پژوهش حاضر صرفاً به مطالعه کیفی محتوای مورد نظر پرداخته است، مطلوب به نظر می رسد مدل حاضر در پژوهش ها دیگر مورد آزمون و اعتبار یابی قرار گیرد. که می توان به استفاده از مدل یابی معادلات ساختاری جهت ارتباط بین ابعاد شناسایی شده، استفاده از تحلیل عاملی به منظور اعتبار سنجی مدل، استفاده از روش های تصمیم گیری فازی به منظور وزن دهی و اولویت بندی و رتبه بندی عوامل شناسایی شده، استفاده از مدل سازی پویایی سیستم و غیره بهره جست.

پیشنهادهای کاربردی

۱. با توجه به نتایج حاصل از پژوهش حاضر مبنی بر تاثیر الگوی مداخله اولیاء مدرسه، توصیه می شود. الگوی مذکور به عنوان یک رویه اصلی و اساسی در آموزش و پرورش مورد استفاده قرار گیرد.
۲. با توجه به نتایج حاصل از پژوهش حاضر مبنی بر تاثیر الگوی مداخله اولیای مدرسه، توصیه می شود. گروه های تخصصی مشارکتی با همکاری والدین، ایجاد گردد.
۳. با توجه به نتایج حاصل از پژوهش حاضر مبنی بر تاثیر الگوی مداخله اولیای مدرسه، توصیه می شود. نشست های اختصاصی در قالب انجمن اولیا و مربیان با والدین برگزار گردد.
۴. با توجه به نتایج حاصل از پژوهش حاضر مبنی بر تاثیر الگوی مداخله اولیاء مدرسه، توصیه می شود. منابع مالی برای برنامه های مشترک والدین و اولیاء مدرسه اختصاص داده شود.

منابع

- احمد یوسفی، م. مطهری نژاد، ح. آذری ه (۱۳۹۷) فصلنامه علمی پژوهشی تعلیم و تربیت، جلد ۳۴ شماره ۲ صفحات ۵۳-۷۲
- اقدسی، س؛ کیامنش، ع؛ مهدوی هزاوه، م و صفرخانی، م (۱۳۹۸). تعامل دانش آموز در کلاس درس مدارس موفق و ناموفق مطالعه موردی از مدارس ابتدایی شرکت کننده در آزمون پرلز ۲۰۰۶ و تیمز ۲۰۰۷. تعلیم و تربیت، ۳۰، ۹۳-۱۲۰.
- جهانیان، ر (۱۳۸۸). راهکارهای توسعه مشارکت در واحدهای آموزش از دیدگاه مدیران مدارس شهر تهران. فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی، ۱(۱)، ۱۱۴-۱۳۰.
- حسین زاده ا. (۱۳۸۷). مشارکت در نظام آموزش و پرورش، ماهنامه زمانه، ۶۲.
- رضایی، م؛ خامسان، ا. (۱۳۹۶). شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه درگیری تحصیلی ریو ۲۰۱۳ با معرفی درگیری عاملی، فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، ۲۹ (۹۶): ۲۰۴-۱۸۵.
- شیربگی، ن؛ عزیزی، ن. ا. (۱۳۹۴). واکاوی مفهوم مشارکت و مداخله در آموزش فرزندان از دیدگاه والدین. مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز، پاییز، دور ششم، سال ۲۲، (۲): ۵۴-۲۱.
- عزیزی مقدم، بررسی رابطه سلامت سازمانی مدارس و فرسودگی شغلی دبیران (مورد مطالعه: مدارس راهنمایی شهرستان مهاباد در سال ۱۳۸۶-۸۷ تحصیلی، دانشور رفتار (۱۳۸۸)، ۳۶، ۱-۲۲.

Andrzejewski, C. E., & Davis, H. A. (2008). Human contact in the classroom: Exploring how teachers talk about and negotiate touching students. *Teaching and Teacher Education*, 24, 779-794.

Aultman, L. P., Williams-Johnson, M. R., & Schutz, P. A. (2009). Boundary dilemmas in teacher-student relationships: Struggling with "the line". *Teaching and Teacher Education*, 25, 636-646.

- Carlson, R. G., Hock, R., George, M., Kumpiene, G., Yell, M., McCartney, E. D., Riddle, D., Weist, M. D. (2019). Relational Factors Influencing Parents' Engagement in Special Education for High School Youth With Emotional/Behavioral Problems. *Behavioral Disorders* vol. 45, 2: pp. 103-116
- Hughes, J. N., & Chen, Q. (2010). Reciprocal effects of student-teacher and student-peer relatedness: Effects on academic self efficacy. *Journal of Applied Developmental Psychology*, (In Press).
- Hunry, A., & Thorsen, C. (2018). Teacher-student relationship and L2 motivation. *Modern Language Journal*, 102, 11-45
- Martin, A. J., & Collie, R. J. (2019). Teacher-student relationships and students' engagement in high school: Does the number of negative and positive relationships with teachers matter? *Journal of Educational Psychology*, 111(5), 861-876.
- Núñez José C, Regueiro .Bibiana, Suárez .N, Piñeiro. I, Luisa Rodicio. María and Valle .Antonio (2019) Student Perception of Teacher and Parent Involvement in Homework and Student Engagement: *The Mediating Role of Motivation.in Psychology*. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01384>.
- Riley, P. (2009). An adult attachment perspective on the student-teacher relationship and classroom management difficulties. *Teaching and Teacher Education*, 25(5), 626-635.
- Shin, J., Lee, H., & Kim, Y. (2009). Student and school factors affecting mathematics achievement: International comparisons between Korea, Japan and the USA. *School Psychology International*, 30, 520- 537.
- Tournaki, N., & Podell, D. M. (2005). The impact of student characteristics and teacher efficacy on teachers' predictions of student success. *Teaching and Teacher Education*, 21, 299-314.
- Tournaki, N., & Podell, D. M. (2005). The impact of student characteristics and teacher efficacy on teachers' predictions of student success. *Teaching and Teacher Education*, 21, 299-314.
- Zhoua,S, Zhoubc.W, Traynora,A.(2020). Parent and teacher homework involvement and their associations with students' homework disaffection and mathematics achievement. *Learning and Individual Differences*,77, pp:1-10.